

PO GOMULKOVI ZMAGI

Evropski pomen volitev na Poljskem**Ljudstvo je odobrilo oktobrski prevrat - Pomoč katoliške Cerkve Gomulki**

Za volitve, ki so se ob hudem mrazu do 15 stopinj pod ničlo in med obilnim padanjem snega izvršile v nedeljo na Poljskem, je vladalo v mednarodni javnosti velikansko zanimanje. O tem pričajo že trume časnikarjev, prispelih iz vseh delov sveta na Poljsko, da bi od blizu opazovali potek dogodkov in o njih takoj poročali svojim listom.

Volitve v poljski parlament ali Sejem to pot namreč niso bile navadno izbiranje članov najvišjega zakonodajnega telesa v državi, kot se od časa do časa dogaja na demokratičnem zapadu in na svoj poseben način v komunističnih deželah na vzhodu. V nedeljo je bil poljski narod pozvan, da se izreče o neprimerno važnejši stvari.

Šlo je za to, ali bo ljudstvo politični prevrat, ki ga je Vladislav Gomulka v težki in nevarni borbi proti mogočnemu Kremlju izvršil 19. oktobra na Poljskem, potrdilo ali zavrglo.

POLJSKA OKTOBRSKA REVOLUCIJA

Kar se je tega dne zgodilo v Varšavi, je bila silno pomembna in zgodovinsko važna stvar: tisti petek se je odločalo, ali naj bo Poljska še nadalje podložniška in od Moskve povsem odvisna dežela ali pa samostojna in s Sovjetsko Rusijo popolnoma enakopravna država, ki bo odslej sama odločala o svoji usodi.

Po ljudski vstaji v Poznanju je komunistična vladavina na Poljskem zašla v težko krizo, iz katere je bilo treba najti izhoda. Borba med stalinovci in protistalinovci ni bila še končana. Gomulka, ki so ga bili ravnokar izpustili iz ječe, je imel sicer na svoji strani večino v osrednjem odboru ali centralnem komiteju stranke, toda na čelu vojske je stal še zmerom sovjetski maršal Rokosovsky, katerega je bil Stalin svoj čas poslal na Poljsko, da jo drži na uzdi in v pokornosti Kremlju. Da bi lažje izvrševal svoj posel, so ga postavili tudi v vodstvo stranke.

Gomulka je zahteval, da je treba Rokosovskega iz vodstva odstraniti, sovjetski voditelj so pa vztrajali, da mora biti brezpogojno iznova izvoljen.

Iz tega je nastal oster spor. Da bi ga poravnali, so Hruščev in tovariši najprej povabili poljske voditelje, naj pridejo na pogajanja v Moskvo. Toda Gomulka je poskrbel, da je bilo vabilo odklonjeno, ter se postavil na stališče, da imajo le Poljaki pravico določiti svoji stranki vodstvo in ne — inozemci.

Da bi uveljavili svojo pravico, so Poljaki sklicali za 19. oktober sejo osrednjega odbora, ki je imel namen izločiti iz vodstva Rokosovskega. Stalinovci in z njimi Hruščev so začeli besneti.

Maršal Rokosovsky je v sporazumu z Moskvo dal svojim divizijam ukaz, naj se pričnejo premikati v smeri proti Varšavi. To je bila grožnja, ki naj bi prepričala Gomulko, da se je treba vdati. Sovjetski voditelji so se pa glede na značaj Gomulke temeljito zmotili, zakaj mož se ne da zlepa prestrašiti, temveč je navajen iti do kraja ter tvegati, če je treba, za svoje ideje življenje.

NA ROBU KRVAVEGA SPOPADA

Ker je vedel, kaj mu grozi, je že prej postavil na čelo varnostne policije zanesljivega generala Komarja, v tovarnah je bila ustanovljena posebna milica in tik pred 19. oktobrom je odredil, naj se med vse varšavsko delavstvo deli orožje. V takem ozračju se je začela 19. oktobra seja osrednjega odbora.

Toda že ob pričetku razprave prisopiha v dvorano sel in javi, da prihajata v Varšavo Hruščev in Mikojan na čelu velikega odposlanstva s številnimi generali. V nekaj minutah pristanejo na vojnem letališču. V dvorani je nastal preplah. Gomulka si je pa mirno obrisal očala in rekel: »Dobro, če nas s svojimi četami obkolijo, jih zapremo kot talce«.

Volitve, ki so bile plebiscit

Ta važna pridobitev nekrvave poljske oktobrske revolucije je bila prejšnjo nedeljo resno ogrožena.

Nasprotniki Gomulkove vlade, se pravi stalinovski komunisti in skrajni desničarji, so se na vse kripnje trudili, kako bi Gomulko porazili. V ta namen so se posluževali dveh sredstev. Najprej so nagovarjali ljudstvo, naj ostane v nedeljo doma. V novem zakonu je namreč določilo, po katerem so volitve neveljavne, ako ne znaša volilna udeležba več ko 50 odstotkov. Če bi se bilo nasprotnikom posrečilo zadržati večino volivcev doma, bi ne bil niti en poslanec izvoljen v parlament in Gomulka bi bil v očeh sveta osramočen in poražen. Vsi bi rekli, da je poljski narod obsodil njegov oktobrski politični prevrat.

Drugo sredstvo, ki so se ga nasprotniki posluževali, je bila živahna agitacija, naj volivci, če že ne ostanejo doma, vsaj črtajo na skupni Listi narodne edinosti protistalinovske komunistične kandidate. S tem so upali spraviti Gomulko v parlamentu ob večino, tako da bi ne mogel več varno vladati v državi. Stalinovci so z drugimi besedami želeli, da bi pri volitvah zmagali nekomunisti.

To naj bi bil v očeh svetovnega komunizma in posebno še Sovjetske zveze otipljiv dokaz, do kakšnih pogubnih posledic vodi politika onih komunističnih voditeljev, ki se hočejo osamosvojiti od Moskve ter se ne ma-

Ko so se pozneje sestali Rusi s Poljaki in je Hruščev prvič v življenju govoril z Gomulko, se je kmalu prepričal, s kom ima opravka. Spoznal je, da pri Gomulki z grožnjami, žalitvami in nasiljem ne doseže nič, in tako se je vdal ter sklenil okoli 3. ure zjutraj z njim sporazum: Poljaki si izberejo vodstvo po svoji volji, se pravi, da izločijo maršala Rokosovskega, posebno poljsko odposlanstvo bo pa odpotovalo v Moskvo, da se postavijo odnošaji med obema državama na nove temelje.

In res se je Gomulka kmalu zatem podal s tovariši v Sovjetsko Rusijo, računajoč tudi z možnostjo, da jih tam vse skupaj zaprejo, kot se je dogajalo v časih Stalina. Njegova žena mu je ob slovesu ponujala stekleničico strupa, da si konča življenje, če bi ga preveč znučili. Gomulka je strup odklonil: »Čemu? En samomor ne more mnogo koristiti neodvisnosti Poljske!«

Toda Gomulkovo potovanje se je srečno in uspešno končalo: Moskva je priznala Poljski popolno samostojnost in sklenila z njo sporazum o prijateljskem sodelovanju v politiki in gospodarstvu.

rajo podrediti njenemu vodstvu. Gomulkov poraz naj bi bil po zamisli stalinovcev obenem javna obsodba politike maršala Tita in Hruščeva, ker je toliko časa Tita podpiral, ter vseh tistih komunističnih struj v podložniških deželah, ki se danes bore za svojo državno neodvisnost in polno enakopravnost s Sovjetsko zvezo.

Gomulkov poraz, so računali stalinovci, bo prisilil Moskvo, da naredi na Poljskem »rede«, kakor ga je naredila na Madžarskem. Nova vlada, ki jo bo sovjetska vojska postavila v Varšavi, bo obnovila v deželi staro diktaturo ter ukinila vse nevarne svoboščine, priznane katoliški Cerkvi in ostalim nasprotnikom komunizma.

Iz vsega tega se jasno vidi zgodovinski pomen nedeljskih volitev. Šlo je za mnogo več kot za izvolitev poslancev: poljski narod je s pravim ljudskim glasovanjem moral odločiti o poljski državni samostojnosti in o svobodi svoje Cerkve.

ZBRAN V MOLITVI

Gomulka se je dobro zavedal nevarnega položaja, v katerem se je nahajal. Do zadnjega trenutka je bil v dvomu, ali bo zmagal ali bo poražen. Gesla, ki so jih njegovi nasprotniki metali v množice, so bila zelo privlačna in zapeljiva. Kaj je moglo biti za zavedno

(Nadaljevanje na 3. strani)

NOVICE Z VSEGA SVETA

EISENHOWERJEV GOVOR

V ponedeljek je Eisenhower položil na stopnicah palače parlamenta, tako imenovane Kapitola v Washingtonu, pred več kot 700-tisoč-glavo množico prisego, da bo zvesto spoštoval ustavo republike.

Pri tej priliki je imel govor, v katerem je razvil svoj vladni program. Združene države, je dejal, so pripravljene plačati »polno ceno«, da lahko ohranijo mir v svetu. Zato morajo izgraditi močno vojsko in staviti na razpolago svoje sposobnosti in svoj denar zaostalim deželam, pa naj bodo »še tako oddaljene od naših obal«. Pomagati jim morajo, da se izkopljejo iz bede in pomanjkanja.

Usoda Amerike je tesno spojena z usodo človeštva in zastran tega je dolžna podpirati in krepiti Organizacijo združenih narodov.

Nemčijo je označil za deželo v srcu Evrope, ki je »še danes na tragičen način razcepljena, zaradi česar je razcepljen ves svet«.

Amerika, je nadaljeval, noče vsiliti drugim narodom svojih oblik življenja. To velja tudi za ruski narod, katerega napredke na raznih področjih vzgoje in industrije je treba samo pozdraviti. Amerikanski narod želi ruskemu poln uspeh pri njegovih naporih za boljše življenje in se veseli dneva, ko se bosta oba naroda lahko srečala v svobodi in prijateljstvu.

KITAJSKA Z ENO NOGO V EVROPI

Kitajski ministrski predsednik Ču En-lai je obiskal Moskvo ter se nato podal tudi na Poljsko in Ogrsko. V Varšavi se je trudil, da bi posredoval med Sovjetsko Rusijo in Poljaki ter prepričeval Gomulko o potrebi, da ostanejo vsa komunistična gibanja na svetu združena z Moskvo.

Gomulka je na to idejno skupnost sicer pristal, a obenem poudaril, da ima Poljska pravico hoditi kot samostojna država v socializmu po lastni poti. Ču En-lai se je s tem strinjal. Obenem je izjavil, da je meja na Odri in Nisi, ki loči Nemčijo od Poljske in ki je Nemci ne priznavajo, po mnenju Kitajske pravična.

Dogodek je na videz brezpomemben, a je v resnici zgodovinske važnosti. Prvič se je namreč zgodilo, da Kitajci posredujejo med sprtimi evropskimi deželami ter se uradno mešajo v evropske zadeve.

Kdo bi si bil mogel še pred 10 leti kaj takega zamisliti? In Ču En-lai je posredoval povrh še na predlog Evropejcev samih.

Nič ne more bolj vidno dokazati, kako naglo raste vpliv azijskih narodov v svetu. Danes so Kitajci položili prvič nogo v Evropo in na Srednji Vzhod, toda sam Bog ve, kaj še čaka belce v bodočnosti.

ZAČELI SO Z ATENTATI

Na Južnem Tirolskem je bilo v zadnjih štirih mesecih izvršenih z razstrelivom 6 atentatov na razne železniške naprave. Istočasno so krožili po deželi številni letaki, pozivajoči nemško prebivalstvo na odločen odpor proti »italijanskim zatiralcem«. Na letakih je stal podpis: Južnotirolsko osvobodilno gibanje.

Po dolgih preiskavah se je orožnikom posrečilo odkriti organizacijo, ki je izvrševala napade na železnice. Na stanovanju nekega

mladega šoferja v Meranu so našli zavoj dinamita. Pri zasliševanju je izdal, da je prejel razstrelivo od nekega prijatelja iz Ferlana, ki je bil seveda takoj aretiran. In tako je bila mreža odkrita. Do danes je bilo zaprtih 14 oseb, v pretežni večini mladih ljudi v starosti od 20 do 30 let.

TITOVO POTOVANJE V AMERIKO

Iz ameriških uradnih krogov prihaja glas, da bo maršal Tito obiskal Ameriko meseca aprila. Pet dni bo gost predsednika Eisenhowerja v Beli hiši, nato si bo nekaj tednov ogledoval razna središča Združenih držav od Atlantika do obal Tihega oceana.

MADŽARSKA NIMA POKOJA

Ogrsko vojno sodišče je obsodilo dva voditelja oktobrske vstaje, Josipa Dudasa in Janosa Szaba, na smrt ter ju v soboto dalo obesiti.

S tem hoče vlada razširiti med prebivalstvom strah, da bi se ne upalo več puntati. Toda dežela živi kljub temu v veliki napetosti in ljudje so silno nezadovoljni, kajti Madžarsko je zajela vrh vsega še težka gospodarska kriza.

Zavoljo dolgotrajnih stavk primanjkujejo gospodarstvu surovine in električna sila in mnogo tovarn so morali kar zapreti. V kratkem bodo odpustili iz službe spet 200 tisoč delavcev. Od teh namerava Kadar premestiti več ko 150 tisoč iz industrije v poljedelstvo.

Nemiri zadnjih mesecev so deželo tako opustošili, da bo Madžarska potrebovala najmanj tri leta, preden obnovi svoje gospodarstvo.

Tako je izjavil finančni minister Istvan Kossa, ki trdi, da »brez dolgoročnih posojil iz tujine Madžarski ne bo mogoče premagati svojih gospodarskih težav«.

KARDINAL VIŠINSKI POJDE V RIM

Novoizvoljeni katoliški poslanec, pisatelj Zawieyski, ki je osebni kardinalov prijatelj, je v torek izjavil, da bo Višinski odotoval v prihodnjih dneh v Rim ter se sestal s Pijem XII. S papežem bo kardinal prav gotovo razpravljaval o sporazumu, ki ga hoče Gomulka skleniti med komunistično Poljsko in sv. stolico.

JUŽNO TIROLSKO

Spomenico o položaju nemške manjšine na Tirolskem, ki jo je dunajska vlada s svojimi zahtevami vred pred meseci dostavila Rimu, so začeli v italijanskem zunanem ministertvu proučevati. Pretekli teden je zunanji podminister Confalonieri sklepal v palačo Chigi sejo, katere so se udeležili razni ministri in strokovnjaki, da se zedinijo, kaj bi bilo potrebno odgovoriti Avstriji. Posvetovanjem, ki se nadaljujejo, prisostvuje tudi italijanski veleposlanik na Dunaju g. Corrias.

SPOMINI KARDINALA MINDSZENTYJA

Apostolska nunciatura na Dunaju je začela v imenu vatikanskih oblastev preiskavo proti bivšemu tajniku kardinala Mindszentyja, duhovniku Josipu Vecseyu, ki je v prvih dneh madžarskega upora zbežal v Avstrijo. V tujini je prodal neki ameriški časnikarski agenciji kardinolove spomine na leta, preživljena v ječi, ki so jih nato objavljali razni

svetovni listi. Hkrati so izhajali v časnikih še drugi »kardinalovi spomini«, istočasno pa beremo, kako kardinal še vedno piše svoje spomine v ameriškem veleposlaništvu v Budimpešti.

Po mnenju Vatikana spomini, objavljeni od bivšega kardinalovega tajnika, niso pristen zgodovinski dokument in vsebujejo trditve, ki so povzročile več slabega kot dobrega.

HANS SPEIDEL

Vpliv Nemčije je med zapadnimi državnički tako zrastel, da so za vrhovnega poveljnika atlantskih čet v Srednji Evropi imenovali nemškega generala Hansa Speidla, ki bi v slučaju vojne proti Sovjetski zvezi stal tu na čelu vseh zavezniških armad. Speidel je bil Hitlerjev general, toda nasprotnik nacionalnih socialistov; saj je spadal med zarotnike, ki so v poletju l. 1943 zasnovali atentat na Hitlerja.

STROJ NAMESTO URADNIKA

Na železniški postaji v Milanu so namestili posebno pripravo, ki popolnoma nadomestja uradnika. Ko vržeš v avtomat denar, skoči ven vozni listek, obenem se pa oglasijo iz stroja pojasnila, kdaj prihajajo in odhajajo vlaki, kje dobiš v tem ali onem kraju po zmernih cenah prenočišče in hrano in še pojasnila o drugih stvareh, ki jih je treba vedeti.

VEST MU NI DALA

Pred britanskim vojnim sodiščem se bo moral zagovarjati angleški častnik, ker ni hotel bombardirati mesta Port Said, češ da mu vest ni dala, da bi spuščal iz zraka bombe na nezaščiteno civilno prebivalstvo.

Ker se je uprl povelju predstojnikov, ga bodo najbrž kljub tem obsodili.

TUDI UŠESA SO OGROŽENA

Dandanašnji reže vedno več letal na reakcijski pogon zračne višave. Toda ti zrakoplovi povzročijo take tresljaje v zračnih plasteh, da je sluh človeštva po mnenju zdravnikov resno ogrožen. Za človeško uho je že 120 fonov ali stopinj šuma škodljivo, tako letalo povzroči pa 170 fonov. Razvoj letalstva bi utegnil torej imeti za posledico, da postanejo ljudje naglušni, kakor sta hrup in ropot sploh velika sovražnika modernega človeštva.

BIROKRATIZEM IN NEMCI

Neki član angleške znanstvene policije Scotland Yarda je hotel dognati, kako hitro rešujejo v posameznih državah uradniki prošnje. Razposlal je enako vlogo v več držav in prosil, naj kar na izvirniku napišejo odgovor. Potem je preiskal prstne odtise in ugotovil naslednje: na vlogi, poslani v Francijo, je bilo 124 prstnih odtisov, medtem ko je listina iz Italije romala skozi 116 raznih uradov. Najmanj odtisov je imela prošnja, rešena v Nemčiji. Vlogo je pregledalo le 11 uradnikov.

CESARJEVA HČI

Zadnja hči nemškega cesarja Viljema II Viktorija Luiza je vložila tožbo proti svojemu sinu, češ da ji daje premajhno preživnino. On se pa brani in trdi, da je za svojo mater pač dovoljno poskrbel, če ji nakazuje po 150.000 lir na mesec. S tem denarjem ena oseba že lahko izhaja — je rekel — toda živeti mora kot vsi drugi ljudje in ne kot cesarjeva hči.

BODITE POŠTENI IN RESNICOLJUBNI!

Novi list je po zadnjih volitvah na Goriškem iznova, in to pot s številkami, dokazal, koliko škodo trpe tukajšnji Slovenci, ker niso sposobni skupno braniti svojih skupnih narodnih koristi in ker niso v ta namen ustanovili nadstrankarskega Narodnega sveta.

Ker Kat. glas dobro ve, da je istega mišljenja ljudstvo, je čutil potrebo, da se v zadnji številki (17. jan.) zagovarja: mi nismo nasprotni — pravi — da se »z ostalimi Slovenci od primera do primera povežemo v kaki skupni akciji, v kako skupno politično povezavo z njimi pa ne moremo in ne smemo«. Ko je tako ponovno odbil misel Narodnega sveta, je ob sklepu postavil trditev, da Novi list s svojo zahtevo po narodni slogi samo »vabi naše ljudi v komunistični tabor«.

Kako težko se je pregrešil proti resnici in morali, kdor je to napisal, je razvidno za najbolj preprostega človeka že iz naslednjih navodkov iz Novega lista:

1. Ko je 26. aprila 1956 zagovarjal narodno edinost med Slovenci, je napisal dobesedno tole: »S tem nikakor ne trdimo, da morajo med nami zginiti vse ideološke razlike. Vsak Slovenec ima sveto pravico, da gleda na svet in življenje po svoje, da svoje ideje širi in da se zato tudi druži v posebnih organizacijah, s katerimi skuša pridobiti ljudstvo za svoje svetovnonazorske in družbene ideale. Gre samo za to, da se Slovenci kljub vsem neizogibnim ideološkim razlikam najdejo združeni tam, kjer je treba braniti to, kar je vsem skupno«.

Kateri poštenjak med nami more trditi, da je naš list s tem vabil ljudi v komunistični tabor?

Za vse enaka svoboda

2. Dne 24. maja 1956 je Novi list napisal takole:

»Vsak Slovenec ima kot svoboden človek pravico zagovarjati svoje ideje: eden je komunist, drugi protikomunist, eden veren katolik, drugi nasprotnega naziranja. Vsakdo naj se le hodi, da njegovo mišljenje prevlada v narodu, toda v stvarih, ki so vsem Slovencem skupne, se kljub največjim razlikam v ideologiji morajo Slovenci vendarle skupno braniti«.

Kako more človek, ki ima le iskrico morale v sebi, napisati, da je naš list vabil s tem ljudi »v komunistični tabor«?

3. Da se članek ne razvleče, hočemo navesti samo še, kar je objavil Novi list dne 7. junija 1956:

»Pri nas ni šlo za to, da Slovenci razpuste obstoječe stranke ter jih prelijejo v eno samo politično organizacijo. To ni bilo niti izvedljivo niti potrebno. Zadostovalo bi bilo, da se Slovenci kljub vsem razlikam v ideologiji združijo v obrambi svojih skupnih narodnih in človeških pravic ter ustanove nekak Narodni svet«.

Ali se pravi to gnati naše ljudstvo v »komunistični tabor«? Kdor tako piše, potvarja resnico in taji dejstva, ki so vsej naši javnosti vidna.

Zelo se čudimo, kako more msgr. Močnik kot duhovnik in vzgojitelj mladine dovoliti, da se pod njegovim odgovornim uredništvom smejo objavljati v katoliškem listu tako nedostojne in lažne stvari. Od g. monsignorja pričakujemo, da bo javno storjeno krivico tudi javno popravil, kakor je dolžnost vsakega poštenega časnikarja in slehernega kristjana.

NOVICE

IZID POLJSKIH VOLITEV

Bodoči parlament na Poljskem bo sestavljen takole: Gomulkova Združena delavska stranka bo imela v njem 239 poslancev, Združena kmetijska stranka 116, Združeni demokrati 37, medtem ko pade na katoliške skupine in neodvisne 67 ljudskih zastopnikov.

Gomulka se bo torej v Sejmu lahko naslanjal na zanesljivo večino.

MESTO PIŠČANCEV

V Gorici namerava grof Carradini iz mesta Acqui zgraditi veliko industrijo, posvečeno kokošjereji. Vsak dan naj bi bilo na razpolago 6000 piščancev, ki bi jih podjetje prodajalo paroplovnim družbam za njihove kuhinje. Vse naprave bodo stale pol milijarde lir. Prvi denar naj bi dobil Carradini iz tako imenovanega krožnega sklada, katerega so zavezniki bili sprva nemenili pospeševanju tržaškega gospodarstva.

Če bo podjetje uspešno delovalo, bo Gorica postala mesto piščancev.

MOST MED EVROPO IN AFRIKO

Našo zemljino loči od Afrike morski preliv pri Gibraltarju, ki je 90 kilometrov dolg, na najožjem mestu pa 14 kilometrov širok. Za časa starih Grkov so mislili, da je tu, pri »Herkulovih stebrih« konec sveta. Zdaj nameravajo pa zgraditi čez ožino most, preko katerega naj bi tekli dve železniški progi in dve cesti. Stroški so preračunani na okrog 236 milijard lir.

»TA JE TA PRAVA«

Poštni upravitelj v kraju Pianella Rok Prospero je prodajal novoletne srečke loterije s prvim dobitkom 100 milijonov lir. Eno s čudno številko Q 00714 je ponujal prijatelju sodnemu kancelistu, češ: »Vzemi jo, ta je

prav gotovo ta prava!« Ker je kancelist ni maral, jo je naposled obdržal Prospero in glej, prav ta je zadela 100 milijonov! — Prijatelju ni preostalo nič drugega, kot da Prospero s kislim obrazom »prav toplo čestita«.

OGROMNA KITAJSKA

Na zemlji se število ljudi neprestano večja, saj nas je vsako leto 40 milijonov več. Najhitreje se množe Kitajci. Na njihovem ozemlju, ki ga je nekaj manj kot za pol Evrope, se drenja sedaj že 582 milijonov prebivalcev. Izrek o tako zvani »rumeni nevarnosti« ni torej brez jedra.

POGUMNA AMELIJA

Prejšnji torek je v bližini Vicenze 40-letna delavka Amelija Zancan kolesarila proti domu, ko ji je na nekem ovinku zastavil pot zakrinkan ropar in ji skušal iztrgati ročno torbico. Amelija je pa, ne bodi lena, dvignila kolo in tako čvrsto kresnila roparja po glavi, da je obležal v jarku. Nato je mirno odkolesarila proti domu.

BENETKE V NEVARNOSTI

Posebno nevarne mravlje — termiti, — ki zglodajo in uničijo vse lesovje, so že lani povzročile v okolici Benetk velikansko škodo. Skrbne preiskave so dognale, da so se termiti sedaj vgnezdili tudi v staroslavnem mestu samem. Če ne bodo izumili proti njim učinkovitega sredstva, bodo starinske stavbe z dragocenimi lesenimi stropi in opazi začele propadati.

ČLOVEK IN ŽIVAL

»Svetovna zveza za zaščito živali« je imela pred nedavnim zborovanje, na katerem so razpravljali tudi o krutosti ljudi do živali. V okolici Strassburga na Francoskem goje n. pr. na tisoče in tisoče gosi, ki jih zaradi jetrne pastete nasilno pitajo in elektrizirajo, tako da jim jetra protinaravno nabreknejo. Zelo kruti so ljudje tudi v Mehiki, kjer prirejajo borbe med biki in levi. Bolj ko teče kri v potokih, bolj podivjani gledalci ploskajo.

Evropski pomen volitev na Poljskem

(Nadaljevanje s 1. strani)

katoliško prebivalstvo, ki tvori pretežno večino poljskega naroda, bolj prepričljivo kot poziv, naj črta na skupni listi komuniste ter da prednost katoliškim in drugim nekomunističnim kandidatom? Številnim vernikom se je upirala že misel, da naj oddajo svoj glas listi, na kateri so na vodilnem mestu komunisti. Pretila je resna nevarnost, da ti verniki ostanejo raje doma.

In to bi bili prav lahko storili, ker so bile volitve to pot zares svobodne. Ni bilo več tako kot leta 1947, ko je tedanja vlada samovoljno črtala okrog pol milijona upravičencev iz volilnih seznamov, zaprla nad sto nekomunističnih kandidatov in je bilo med volilno borbo ubitih 118 pristašev Mikolajczykove Kmečke stranke.

V nedeljo so bile volitve na Poljskem prvič po 18 letih resnično svobodne in strogo zakonite.

Toda stalinovalci in desničarji so se v svojih računih kljub temu hudo prevarili. V trenutku nevarnosti so priskočili namreč Gomulki na pomoč kardinal Višinski in vsi poljski škofje, ki so pozvali vernike, naj v

nedeljo izvrše svojo narodno dolžnost ter glasujejo vsi za Listo narodne edinosti, ne da bi na njej črtali kakršnegakoli kandidata. Dušni pastirji so z vseh prižnic v državi tolmačili okrožnico škofov ter šli v nedeljo po končani maši marsikje skupno z verniki naravnost na volišče.

Pomoč, ki mu jo je prožila katoliška Cerkva, je bila za Gomulkovo zmago odločilna.

Zanj je glasovalo 99,44 odstotkov volivcev ter mu oddalo 99 odstotkov preferenc.

Takoj za njim prideta en katoličan in en neodvisen, ki je tudi prepričan kristjan. V Sejmu bo Gomulka razpolagal z dvetretjinsko večino.

Gomulka se dobro zaveda, komu se ima za veliko zmago zahvaliti, in zato vsi pričakujejo, da bo do pičice izpolnil obveznosti, ki jih je vzel nase do katoliške Cerkve.

Gorje Poljski in morda Evropi in gorje demokraciji sami, je izjavil kardinal Višinski tik pred volitvami, če Gomulka propade. Da se to ni zgodilo, je zgodovinska zasluga politično daljnovidnega kardinala, ki je prebil vso noč od sobote na nedeljo v molitvi za svojega idejnega nasprotnika in ateista Gomulko.

Dopisi v Tržaškega

ALI V SLIVNEM IN ŠTIVANU NE BO NOVIH ŠOL?

Kakor smo svoj čas poročali, je generalni vladni komisariat z gospodarskim načrtom 1956-57 nakazal devinsko-nabrežinski občini 38 milijonov lir za zgradnjo novih šolskih poslopij v Slivnem, Cerovljah, Štivanu in begunskem naselju pri Štivanu.

Občinska uprava je že pred meseci dobila nalog, naj poskrbi za gradbene načrte in gradbena zemljišča, kar je uprava, kakor smo že večkrat pisali, v glavnem že izvršila. Vse je torej kazalo, da se to pripravljalo delo razvija v najlepšem redu, ko je pretekli teden nenadoma »počila bomba«.

Generalni vladni komisar je namreč za pretekli petek sklical sestanek strokovnjakov, ki naj bi proučili, ali je res nujno potrebna ter neodložljiva gradnja vseh zgoraj omenjenih šol. Na sestanek, ki so se ga udeležili ravnatelj za javna dela, referent za šolstvo, šolski skrbnik in njihovi svetovalci, je bil povabljen tudi nabrežinski župan, ne da bi bil predhodno obveščen, da se bo na seji pravzaprav razpravljalo o že zaključenem ter dokončno rešenem predmetu.

Iz poročila šolskega skrbnika izhaja, da glede na majhno število šoloobveznih otrok ni prav nobene potrebe, da se zidata novi šoli v Slivnem in Štivanu, medtem ko ta potreba v Cerovljah sicer obstaja, vendar ne zahteva, da se ji takoj ugodi. Po mnenju tega gospoda bi se morala takoj zgraditi le šola v begunskem naselju.

Referent za šolstvo, prof. Fadda, se je v glavnem strinjal z izvajanjem svojega gorečega šolskega skrbnika, a je le bil toliko širokosrčen, da se je izjavil za gradnjo šole v Cerovljah. Občinski predstavniki so seveda vztrajali, naj se sezidajo vse šole, kakor je bilo že odločeno. Gospodje so po kratki razpravi sklenili predlagati generalnemu komisarju, naj se zgradita šolski poslopji v Cerovljah in ezulskem naselju, za Štivan in Slivno so pa svetovali, naj se gradnja zaenkrat odloži.

Iz tega izhaja, da se šoli v Slivnem in Štivanu po vsej verjetnosti trenutno ne bosta zgradili, kar bo gotovo globoko razžalostilo in užalilo prebivalce teh vasi, ki že več let postavljajo zahtevo po rešitvi tega važnega vprašanja. Ne vemo sicer, iz katerih razlogov je dr. Palamara dal ponovno proučiti zdavnaj že zaključeno vprašanje, vendar nam njegovo ravnanje vzbuja veliko začudenje. Če bo namreč sprejel predloge svojih sodelavcev, bodo vsi naši ljudje njegovo delo upravičeno smatrali za igračkanje, kar seveda ne koristi niti njemu, še manj ugledu republike.

NABREŽINA

Na petkovi seji občinskega sveta so svetovalci med drugim razpravljali tudi o zloglasnem vladnem zakonskem osnutku za ureditev slovenskega šolstva v Italiji ter o pristojnosti okrajnega sodišča v Trzinu, oziroma prizivnega sodišča v Gorici. Po daljši razpravi sprejeli resolucijo, v kateri izražajo svoje obžalovanje ter nezadovoljstvo nad ravnanjem vlade, ki hoče na tako krivičen način rešiti eno najbolj prerečenih življenjskih vprašanj Slovencev v Italiji. Hkrati zahtevajo, naj se slovensko šolstvo uredi v skladu z zahtevami slovenske manjšine, v skladu z usta-

vo italijanske republike ter po določilih Londonskega sporazuma. Za resolucijo so glasovali vsi slovenski svetovalci ter predstavnik socialnih demokratov. Preostali italijanski svetovalec je izjavil, da se sicer strinja z izvajanjem predlagateljev resolucije, a da se bo glasovanja vzdržal, ker mu ni znana vsebina zakonskega osnutka. Ne glede na to nas veseli, da je to za nas prevažno vprašanje naletelo na razumevanje italijanskih svetovalcev, kar bi odločujoči činitelji morali vsekakor upoštevati.

Naslednja resolucija je obravnavala pristojnost tržiške preture, oziroma goriškega sodišča, v območje katerih je konec preteklega leta ponovno prešla vsa devinsko-nabrežinska občina. Ker so s tem ukrepom hudo prizadete koristi vseh prebivalcev, je občinski svet soglasno sprejel resolucijo, v kateri zahteva, naj se občina spet vključi v pristojnost tržiške preture, oziroma tamkajšnjega prizivnega sodišča. In to zaradi tega, ker vsa občina teži k Trstu, ne pa k Trzinu, še manj pa h Gorici, s katero naši ljudje že davno nimajo nobenega posla.

Svetovalci so nato rešili nekaj upravnih zadev; sklenili so kupiti nov tovornik ter imenovali kot svojega predstavnika v šolskem patronatu odbornika dr. Janka Ježa.

V začetku seje je občinski svet počastil z enominutnim molkom spomin pravkar umrlega velikega glasbenika Artura Toscaninija ter se obenem spomnil smrti italijanske pisateljice Villy Dias, katere mati je bila Slovenka iz Nabrežine.

REPENTABOR

Na seji, ki je bila preteklo soboto, je občinski svet z večino glasov odobril proračun za leto 1957. Iz poročila izhaja, da znašajo dohodki nekaj nad 5 in pol milijona, redni stroški pa 8 milijonov in 855 tisoč lir. K temu je treba dodati še 1 milijon 422 tisoč lir izrednih izdatkov, tako da znašajo celotni stroški 10 milijonov 288 tisoč lir. Predvideni primanjkljaj 4 milijonov 661 tisoč naj bi krila država.

Med izredne izdatke spadajo: preureditev anagrafskega urada, nakup novih pisalnih strojev, napeljava telefona na Fernetiče ter namestitev nove spovednice v župni cerkvi.

Važno se nam zdi podčrtati predvsem postavko za telefon na Fernetičih, ki je zares nujno potreben zaradi živahnega mednarodnega in obmejnega prometa na tamkajšnjem bloku. Zaradi tega upamo, da bodo oblastva to postavko resno proučila ter omogočila občinski upravi, da to važno delo čimprej izvrši.

Svetovalci so ob koncu sprejeli resolucijo, v kateri protestirajo proti zloglasnemu vladnemu osnutku za ureditev slovenskega šolstva v Italiji ter obenem zahtevajo, naj se to važno vprašanje pravično reši.

ZGONIK

Preteklo nedeljo se je v Zgoniku sestal občinski svet, ki je odobril obračun za leti 1954 in 1955 ter nekatere spremembe proračuna za leto 1956.

Na koncu seje so svetovalci ponovno razpravljali o ustanovitvi slovenske ljudske šole v Brišičkih, ki bi se morala odpreti že v tem šolskem letu, a je vladni komisariat v

poslednjem trenutku iz nepojasnjenih razlogov to preprečil. Svetovalci so zato po daljši razpravi sklenili poslati pristojnim oblastvom pismo, v katerem ugotavljajo, da je v Brišičkih zadostno število otrok za otvortev samostojne šole in da je občinska uprava z vednostjo pristojnih oblastev že našla ter tudi opremila prostore za pouk. Poudarjajo obenem, da morajo otroci iz omenjene vasi dnevno prehoditi 6 kilometrov poti in da so zato izpostavljeni ne samo vremenskim nevarnostim, temveč tudi nevarnostim, ki izhajajo iz čedalje večjega prometa na cesti za Opčine. Svetovalci nadalje ugotavljajo, da so oblastva letos otvorila italijansko šolo v Zgoniku za 4 učence in da bi zato tembolj upravičeno prav isto naredili za mnogo večje število učencev v Brišičkih.

DEVIN

V ponedeljek zvečer je po dolgi boleznii zatušnil svoje trudne oči 76-letni Alojz Štolfa, edini slovenski kolon devinskega princa. Pokojnik je bil doma iz sosedne Brestovice, a je že dolgo let kmetoval na znanem grajskem posestvu »Kohišče« pod Grnado. Med prvo svetovno vojno je bilo to nekdanje vzorno posestvo popolnoma opustošeno in je od stanovanjske hiše ter hlevov ostal le kup razvalin. Po končani vojni vihri je grajska uprava le za silo obnovila zgradbo in del hlevov, vse ostalo pa iz nerazumljivih razlogov vse do danes zanemarjala.

Morala se je najti le trda kraška korenina, ki je bila sposobna in voljna prevzeti posestvo v tako žalostnem in obupnem stanju. In prav to je bil pokojni Štolfa, žilav, marljiv, neutrudljiv delavec.

S svojo družino je moral prenašati nešteto težav: pomanjkanje kakršnekoli dobre poti, električne luči in vse do pred nekaj leti celo pitne vode, ki so jo zajemali iz neke jame.

Trdo garanje in doživete težave so ga po dolgih letih na žalost uklonile ter priklenile na posteljo, dokler ni ta teden izdihnil.

Naj bo Bog samotnemu varuhu naše Grmade bogati plačnik. Njegovi gospe, sinu ter ostalim sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

ŠE O SPOREDNIH V NAŠEM RADIU

V zvezi z nekaterimi našimi kritikami in pohvalami radijskega sporeda postaje Trst »A« smo dobili še nekaj dopisov, ki jih zaradi pomanjkanja prostora ne moremo v celoti objaviti. Večina dopisnikov se pritožuje zlasti nad glasbenim sporedom pri »Glasbi po željah« in pri sporedih slovenskih narodnih pesmi. Po mnenju teh dopisnikov dajejo tisti, ki so odgovorni za glasbeni program omenjenih oddaj, na spored vse preveč pesmi, ki so bile že tisočkrat prelajnane in so jih poslušalci — ali vsaj mnogi med njimi — ker se pač ne sme posploševati, sili do popolne naveličanosti. Zaloga slovenskih plošč našega tržaškega radija je vsekakor preveč omejena. Medtem ko so ostali glasbeni sporedi postaje »A« izvrstni ali vsaj zelo dobri in jih prav radi poslušajo tudi neslovenski poslušalci — saj imamo pogosto priložnost slišati glasbene oddaje našega radija tudi v javnih lokalih — so oddaje slovenskih pesmi vse prepogosto podpovprečne in včasih naravnost neznosne, ne samo zaradi prepogostega ponavljanja plošč, ampak tudi zaradi slabega petja. Pogosto slišimo tako slabo zapete pesmi, da je slovenskega poslušalca sram in da je težko razumeti, kako je mogoče vključiti kaj takega v radijski spored. Večasih vrte plošče, kjer prevladujejo nad vsemi razni prisiljeni »falzeti« predpotopnega kova in tudi »ubranost« glasov je čestokrat neznosna.

Slovenska pevska kultura je na splošno v nazadovanju, vendar pa menijo naši dopisniki, da ni po

— Dopisi iz Goriške —

SV. MAŠA V STAROSLOVENSKEM OBREDU

V nedeljo so slovenski verniki v Gorici v izredno velikem številu prisostvovali sv. maši v staroslovenskem obredu in jeziku, ki jo je daroval gojenec Vzhodnega zavoda »Russicum« v Rimu č. o. Pavel Krajnik. Kdor je bil navzoč pri tej daritvi, katere jezik in obred sta pred več ko 1000 leti uvedla med naše pradede sv. brata Ciril in Metod, je doživel nekaj zares posebnega. V obredu in zlasti v petju, ki ga je vodil g. Stanko Janežič, smo spoznali vsega začudenja vredno, globoko vero naših pradedov, tako da nam je duša kar vztrepetala ob globini njihovega zaupanja in krotke vdanosti v božjo voljo.

Naj se tudi na tem mestu iz vsega srca zahvalimo obema č. očetoma, vnetima apostoloma za zedinjenje naših slovanskih bratov na vzhodu s katoliško Cerkvijo.

GORIŠKI MESTNI SVET

V sredo preteklega tedna je bila prva seja novega občinskega sveta. Od 40 svetovalcev je bil odsoten le dr. Karel Birsa, ki je bolan.

Sejo je otvoril dosedanji župan dr. Bernardis, ki je pozdravil zlasti prvič izvoljene svetovalce ter se zahvalil prejšnjemu občinskemu svetu, ki je storil marsikaj dobrega za mesto Gorico.

Po določitvi treh skrutarjev je bil z 29 glasovi ponovno izvoljen za župana dr. Bernardis. Sedem glasov je dobil socialni demokrat dr. Devetak, medtem ko so 4 svetovalci oddali bele glasovnice.

Župan se je zahvalil za izkazano mu zaupanje ter očrtal v glavnih obrisih program nove občinske uprave. Priznal je, da je ta še marsikaj dolžna napraviti tudi v okoliških vaseh.

Zatem so bili izvoljeni še odborniki, in sicer dr. Poterzio, prof. Di Giannantonio, dr. Terenzio, dr. Gallarotti, knjigovodja Peternel in dr. Krainer; za namestnika odbornikov so pa izvolili dr. Grusovina in dr. Corsija.

Predvideva se, da bodo na seji upravnega odbora, na kateri si bodo odborniki razdelili vodstvo glavnih področij občinske uprave, določili za podžupana prof. Di Giannantonio. Seja bo še v tem tednu.

Pričakovali smo, da bodo po glasovanjih sledile izjave načelnikov strank, ki so zastopane v občinskem svetu, a župan je sejo s hudomušnim smehljajem kratkoma zaključil. S tem številno občinstvo ni bilo zadovoljno, še manj pa tisti občinski svetovalci, ki so se za to izjavo pripravljali tri tedne. Zato opravičeno pričakujemo, da bodo njihove izjave na bodoči seji še tehtnejše in pomembnejše, ker imajo več časa, da jih dobro premislijo.

SEJA POKRAJINSKEGA SVETA

Preteklo soboto je bila prva seja novoizvoljenega pokrajinskega sveta, ki jo je vodil dosedanji predsednik dr. Culot. Na seji, ki je bila veskakov politično zanimivejša in pomembnejša od seje mestnega sveta, so za predsednika pokrajinskega sveta ponovno izvolili dr. Culota, ki je od 24 glasov prejel 15.

V upravni odbor so pa bili izvoljeni Polesi, ki bo podpredsednik, Chientaroli, Marin in Zaretti; nemestnika sta pa postala svetovalec Fabrizio in Grigolon.

Poudariti moramo, da se je že prva seja živahno bavila z vprašanjem ustanovitve av-

tonomne dežele Furlanija-Julijska krajina, za katero se že leta borijo slovenske in levičarske politične stranke, medtem ko so vladne stranke stale bolj ob strani.

Zastopnik Kršč. demokracije g. Cociani se je na tej seji odločno izrekel za njeno ustanovitev ter poudaril, da bo moral o tem vsestransko razpravljati tudi pokrajinski svet. Prav isto je poudaril tudi novoizvoljeni predsednik Culot.

Od slovenskih svetovalcev se je javil prvi k besedi dr. Sfiligoj, ki je zborovalce pozdravil v slovenskem jeziku. To pa je zbudilo med nekaterimi svetovalci na desnici hudo voljo, nakar so govorniku začeli ugovarjati in ga z vzkliki motili.

Dr. Sfiligoj je nato prebral srboritim svetovalcem in redkim motilecem iz občinstva nekatere člene ustave, ki mu dajejo polno pravico do uporabe materinega jezika. Slovenska javnost popolnoma odobrava nastop svetovalca Sfiligoja za pravice našega jezika in njegovo obrambo slovenskega šolstva. Prav tako pa obsoja izvajanja drugega slovenskega svetovalca, namreč g. Černeta, ki je v svojem italijanskem govoru sicer poudaril, da imamo Slovenci pravico uporabljati svoj materin jezik, da je pa minil čas za »razne iredentizme in nacionalizme«, češ da je skrajno potrebno, da pride že enkrat do skladnega in mirnega sodelovanja med obema narodoma. To je gotovo resnica, a gospod Černe pozna premalo zgodovinski potek narodnostnih bojev slovenskega naroda proti Nemcem in Italijanom, da bi mogel pravilno soditi o potrebi in opravičenosti dr. Sfiligojevega nastopa na prvi seji novega deželne sveta.

Sicer pa se mora vsak Slovenec varovati nedostojnih izpadov proti slovenskemu zastopniku v katerisibodi javni ustanovi, če noče prisiliti slovenske javnosti, da ga obsodi.

IZ DOBERDOBA

Na zadnji seji je upravni odbor Kmečke občinske blagajne sklenil, da bo ta odslej plačevala bolnikom tudi injekcije. Odbor je obenem sklenil, da poravna stroške, ki so jih bolniki lani utrpeli.

Vsi prizadeti naj se v tej zadevi obrnejo na vaše poverjenike v doberdobski občini.

ŠTMAVER

Tudi pri nas je v zadnjih dneh pritisnil hud mraz, ki je dosegel do 8 stopinj pod ničlo. Zato je umljivo, da Štmaverci zapuščamo domove le, ko je nujno potrebno. Ko sonce nekoliko razgreje zrak, gremo v svoje gozdičke po drva in dračje, da si preskrbimo kuriva. Upamo še vedno, da se bo tudi letos izkazal naš zaščitnik sv. Valentin, katerega so naši očetje krstili za prvega pomladina.

Njegov praznik je svoj čas zvalil k nam na tisoče veselih vernikov iz goriške okolice, zlasti iz Solkana in Gorice. Sedaj pa že več let ni ne duha ne sluha o tem prvem pomladinu. Vsi želimo, da bi vsaj letos v njegovem svetišču obujali lahko spomine na nekdanje lepše in veselejše čase.

Zaradi ostrega mraza je občinska uprava bila prisiljena začasno ukiniti kopanje vodovodnih jarkov, ki so se že skoro približali vasi. Vaščane še vedno vznemirjajo glasovi, da misli občina napeljati vodovod le do cerkve, kar bi bilo skrajno nespametno, ker bi v tem

primeru ostalo še veliko hiš brez zdrave pitne vode. Ker taki vesti razsoden človek ne more verjeti, bi bilo prav, da mestna uprava razglasi, kaj in kako pravzaprav misli.

ŠTANDREŽ

Znano je, da nudi zakon o prosti coni novim tovarnam marsikako gospodarsko ugodnost; poleg tega pa obstaja še krožni sklad, ki podpira s posojili proti malim obrestim nastanek novih tovarn. Zato se ne čudimo, da so se začele graditi v mejah naše vasi razne tovarne, o čemer smo poročali. Tako so se že zgradili ob ulici Tabaj na Tržaški cesti zidovi za novo tovarno vijakov; pripravlja se pa tudi zgradnja nove tovarne za izdelovanje motorjev in še druga manjša podjetja.

Istočasno so se pojavili tudi krokarji, ki jim je zadišala mrhovina! Razne banke so začele pri nas kupovati stavbna zemljišča, ki jih nato prodajajo industrijskim podjetjem. Ni dvoma da je to lepa prilika za mastne zaslužke. Zato je gotovo umestno javno opozorilo štandrežkim posestnikom, naj se ne vdajajo pohlepnemu teženju po morda trenutno vabljivih dobičkih. Štandrežka zemlja je že tisočletja dobro redila svoje prebivalstvo in ga bo tudi za naprej, če ji ostane zvesto. Svojo zemljo prodajte le, če je nujno potrebno! Drugače pa je in bo ostala zemlja vedno največji zaklad, neprimerno bolj gotov kot kaka bančna vloga.

OBMEJNI PROMET

V preteklem mesecu je bil promet na goriških obmejnih prehodih zelo živahen. Vzrok so bili božični prazniki in izredno lepo vreme. Število prehodov je z obeh strani poraslo. Iz Jugoslavije je decembra prišlo v Italijo 58.646 oseb, tja pa je odšlo 20.259 italijanskih državljanov. Največji promet je bil kakor vedno pri Rdeči hiši.

Prejšnji mesec se je tudi povečal izvoz blaga v Jugoslavijo, medtem ko se je uvoz iz Jugoslavije nekoliko zmanjšal.

Številke jasno govore, da je bil videmski sporazum nujno potreben in za obe strani koristen.

IZ RONK

Kmetijsko nadzornišvo želi letos pozimi prirediti pri nas sadjarski tečaj, v katerega se bo lahko vpisalo do 20 mladeničev v starosti izpod 20 let. Stroške bo krilo ministristvo za delo. Kdor želi biti sprejet v tečaj, naj se vsaj do konca tega meseca prijavi pri kmetijskem nadzorništvu ali pa pri Uradu za delo v Ronkah, kjer bo lahko dobil tudi vsa potrebna pajasnila.

TRŽIČ

Novi župan senator Rizzatti je pretekli teden prevzel vodstvo občinske uprave. Z njegovim predhodnikom gospodom Pahorjem smo bili Tržičani prav zadovoljni, saj je zares mnogo koristnega in tudi veliko potrebnega ustvaril v zadnjih 4 letih. Kako se bo novi župan izkazal, še ne vemo. Želimo pa vsi, da bi hodil po poti svojega prednika ter zlasti tudi štivil koristi delavstva naših ladjedelnic.

Huda nesreča se je pripetila v ponedeljek v notranjosti ladjedelnic, kjer vozi mali vlak. Ne da bi čakal, da se vlak ustavi, je neki delavec skočil tako nesrečno z njega, da mu je ena roka prišla pod kolo. Nesrečnega, že nad 50 let starega delavca so takoj odpeljali v bolnico, kjer so mu morali zdravniki roko odrezati. V bolnici bo moral ostati najmanj 60 dni.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

IZ ČEDADA

V soboto predpreteklega tedna se je dogodila na cesti med Čedadom in Vidmom, in sicer na nevarnem ovinku pri Ramancaku, huda nesreča. Njeni žrtvi sta bila oče in sin Ignacij in Anton Sturan iz ugledne slovenske družine iz Ronca pri Podbonescu. Na motornem vozilu sta se peljala razen Sturanov tudi 22-letna Klara Berginjan in njen 16-letni brat Marij, vsi iz Ronca. Ne daleč od mosta, ki vodi čez hudournik Melino, je vozilo krenilo na levo, morda zato ker je bila cesta poledelela, in na vso moč butnilo ob železno ograjo ter se prevrnilo. Mimoidoči so takoj priiskočili na pomoč in z veliko težavo izvlekli ponesrečence izpod razbitega voza. Sin Anton jo je odnesel le z lahkimi ranami, medtem ko si je njegov oče strl prsa in morda tudi hrbtenico. Najhuje se je pa poškodovala gospodična Klara Berginjan, ki si je razbila glavo in pretresla možgane, medtem ko si je njen brat prebil nosno kost. Po sodbi zdravnikov bo ozdravel v 20 dneh.

Odkar so bile naše hribovske vasice po zadnji vojni povezane z dolinami z več ali manj ugodnimi cestami, so nastale skoraj po vseh naseljih male prodajalne jestvin, tako da ljudem ni treba več zamujati časa in se truditi za vsako malenkost daleč v dolino, saj kupijo lahko doma vse potrebščine po isti ceni kakor v velikih prodajalnah v Šempetru, Podbonescu, Sovodnji in drugod. Lastniki gorskih prodajalnih so si namreč vsi preskrbeli prevozna sredstva in nabavljajo blago neposredno v Vidmu, Trstu in drugih večjih mestih. Tako se je tudi nesrečni Ignacij Sturan odpeljal v Videm po blago za svojo prodajalno, ki jo je odprl pred nekaj meseci. Njemu in vsem ponesrečencem želimo, da bi jih Bog ohranil pri življenju ter da bi čimprej okrevali.

Pripomniti moramo, da je nastanek prodajalnih po manjših vaseh hud udarec za trgovce in obrtnike v dolinah, ki so doslej živeli in bogateli od žuljev naših hribovcev ter jih povrh še zaničevali in izkoriščali. Gorjani so postali pogumnejši in podjetnejši ter tako pokazali, da si znajo pomagati.

Zvedeli smo, da so članice Združenja C.I.F. iz Vidma, med njimi tudi njegova predsednica gospa Feruglio in gospa Boccia, prefektova soproga, prinesle v nedeljo po sv. treh kraljih v občine Grmek, Dreka in Sv. Lenart mnogo zavojev z obleko, ki so jih razdelile med najrevnejše občane.

Čujemo tudi, da je medtem trmaste upornike v Kozci končno srečala pamet, da so na Novo leto izročili ključke župnišča gospodu župniku Kjačiču, medtem ko smo se pred kratkim poročali, da mora živeti še vedno v zasebni hiši. Na Novo leto je tudi znani vaski pevski zbor prvič zopet nastopil z ubranim petjem latinske maše. Upamo, da se je s tem povrnil mir v faro in da tisti redki domačini, ki so toliko zmede povzročili med globoko vernim ljudstvom, ne bodo več nasedali spletkam še vedno budno delujočega »odhoda za obrambo vere in domovine«. Ravno, kar se je dogodilo v Kozci na praznik Novoga leta, je prava in resnična pridobitev za vero in domovino.

IZ ŽABNIC

Ko čitamo poročila o živahnem osebnem in blagovnem prometu na Goriškem in Tržaškem, ki se iz dneva v dan izboljšuje, ne moremo mimo, ne da bi obsojali stanja v obmejnem področju Italije in Avstrije. Na italijanski strani spada v obmejni pas 17 občin s 70.000 prebivalci, in seveda tudi vsa Kanalska dolina.

Sporazum med Italijo in Avstrijo predvi-

deva prav tako kot videmski tudi prepustnice, in sicer še v večjem obsegu, to je v 30 km širokem obmejnem pasu. Neki člen predvideva tudi ustanovitev mešane italijansko-avstrijske komisije za izvajanje tega sporazuma. Vendar ta komisija še ne deluje. Prav tako so težave pri izdajanju obmejnega dovoljenja, za katero moraš plačati 200 lir ter vlagati prošnjo na kolkovanem papirju. Mešana komisija bi take ovire gotovo odstranila.

Obmejno prebivalstvo v vsej Kanalski dolini želi, da bi ministrstvo v Rimu priklicalo čimprej v življenje in k delu prepotrebno mešano komisijo, da se obmejni mali promet z Avstrijo pravilno in uspešno uredi.

IZ GORICE

SMRT SKRBNEGA OČETA

V sredo preteklega tedna je umrl bivši ravnatelj knjigovodskega oddelka na goriški pošti gospod Adolf Savelli iz Šempasa. Bil mu je 76 let.

Pokojnik je bil mož izredno plemenitega ter miroljubnega značaja, skrben in dober oče ter vzoren mož. Naj blagemu možu sveti večna luč in Stvarnik naj mu bo bogati plačnik. Njegovi gospe ter hčerkama Adi in Liliji in vsem sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

TOVARNA

Prinčič

KRMIN - CORMONS
TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje it d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

Cesar spet priključ bledikaste postave na krov, da popravijo in poribajo palubo. Motor ugasne in lahko zdrknemo v varni kriški portič.

RIBJA KUPČIJA IN »NA ZDRAVJE«

Na molu je vse živahno. Polno žensk in otrok se preriva na obrežju in prinaša svojem topel zajtrk. Tudi prekupčevalke so prihitele z jerbasji in čajnami. Ribji trg se prične kar na obali. »Angleži« in »Bibci« so se že na oči pomenili, kakšno ceno bodo nastavili. Enako so se tudi ženske spotoma domnile za tarifo. Vreščijo, da je veselje. Bolj glasne in pogumne tržejo zabožke iz rok Makolu in Kazari; kar same bi hotele tehtati.

»Hej, hoj, počasi, počasi, punce! Prej se homo zmenili po čem.«

»Ti bom že jaz dala punce, dedec čumasti; kaj je treba vpraševati po čem? Kot včeraj!« pribije stara Žefa, nekaka glava prekupčevalk. »Danes nas ne boste nafrigale.« odgovarja Cesar in si nekaj beleži v zapakan zapisnik. Mož je že prej poizvedel po cenah v tržaški ribarnici.

Pri kriških ribičih

16

R. B.

»Žive, nazaj na barko!« Žive in svaki ubogajo in skladajo zaboje iz roke v roko spet na krov. Prekupčevalke pa v jezo, tako da jim molče brade same od sebe migajo. Počasi se delajo, kot da mislijo spet oditi. Ribiči pa, kot da se jih vsa ribja kupčija prav nič ne tiče, mirno zajemajo svojo polento in mleko.

Zdaj mi poškili Cesar proti stezi na hišico. Žefa spod Brojance diplomatsko stopa in pokukne Cesarja, ki strmi nekam v nebo, za roko: »Bodi pameten, Cesar, saj moramo tudi me vsaj pri jerbasu kaj zaslužiti. Saj tako nič ne dobimo.«

»Baba laže«, godrnja Nino.

»Gobec dedčevski; veš kaj, Cesar, naj bo kot si zračunal ti, če smem izbrati lepe sardone«, prišepne Žefa spogledljivo.

Aj, je zdaj vstal vrišč v ženskem taboru. Žefa, ki je bila malo naglušna, še sama ni znala, kdaj preglasno šepeta. Zato so jo vse slišale in zagnale vrišč, da podira kupčijo.

Ribiči so na krovu in po bregu že odcedili lempice z zajtrkom. »Kar v mesto«, vpije Cesar motoristu. Motor se vžge in zaropoče,

prodajalke pa v vrisk: »Naj bo, pa ne kot mislita Cesar in Žefa, če nečejo, da jih bo hudič na olju cvrl namesto rib.«

Motor spet umolkne. Tabora se približata. Še nekaj časa traja prepiranje. Potem pa vse umolkne. Na ribji borzi se je cena določila. Vsaka stran je polovico popustila.

»Saj so tudi one reve«, prigovarja bibčevski tabor. Zabožki so brž izpraznjeni. Še ceden poln najlepših sardonov se leskeče v jutranjem soncu. Po teh se še najbolj skomina ženskam. Bolj glasne so že planile k njemu, češ te ribice bomo pa zlahka oddale, da si popravimo nižjo ceno pri onih.

»He, hoj, punce, te so za nas«, jih odriva Cesar. »Ne bo samo gospoda v Trstu rib cvrla. Te so pa za nas! Še pred deseto mašo jih bomo!«

In smo jih res lepo po bratsko razdelili. To je dišalo po vsem placu, ko so skakale po ponvi pod spretno roko Casarjeve gospodinje.

»V par urah so živalce v vodi, v olju in vinu«, je emokotal Nino, ko je zdaj poln dobre volje dotakal črnine v kozarce.

Veselo smo trčili »na zdravje« ob slovesu in na dobro srečo za drevi, če bo svetj Peter, kriški patron, spet pogledal s prijaznim očesom svoje farane in ribjo družino.

Rado Bednarik

K O N E C

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

2. in 3. številka „Literarnih vaj“

V Trstu imamo že kar cel rod mladih literatov, ki se sicer še ne morejo postaviti s kakimi posbnimi stvaritvami in tudi še nobeden od njih ni izdal kakšnega svojega dela v knjigi, vendar pa znajo pisati in sodelujejo že pri celi vrsti listov in revij. Prej ali slej se bo kdo izmed njih opogumil in objavil tudi kako samostojno knjigo, o tem smo trdno prepričani. Predvsem pa smo prepričani, da bo Trst tudi v bodoče krepko prispeval svoj delež k slovenski književnosti in kulturi. Za to nam je po rok to mlado pokolenje.

Vzgojile pa so nam ga poleg slovenske šole zlasti »Literarne vaje«, ki izhajajo letos že osmo leto. P. odhodu g. prof. R. Fajsa je njihov glavni urednik dr. Josip Tavčar, izdajateljica pa dr. Neda Jevnikar.

DRUGA ŠTEVILKA

Jože Peterlin, ki je objavjal v lanskem letniku »Obiske pri naših književnikih«, sodeluje v letošnjem letniku s članki o pomembnejših slovenskih krajih na Tržaškem. V 2. številki je objavil čustven članek o Nabrežini. Mlada sodelavka iz Gorice, ki se skriva pod psevdonomom »Vesna«, nadaljuje svojo povestico »Na svidenje, Trst«, ki je gladko pisana, a prehudo sentimentalna in kar preplavljena od solz glavne junakinje.

Nataša z nižje gimnazije je prispevala droben »Pogovor šolskih klopi«, v smislu pravih literarnih vaj, Danica Radovič z učiteljskega pa sestavek »Iz stare kronike«, ki je zanimiv po tem, da omenja v njem Aškerčev obisk v Nabrežini, kar je zapustilo v njegovi poeziji obilo sledov. Emil Ban z nižje gimnazije si je najbrž mislil, da je žalostnih zgodb v »Literarnih vajah« že preveč (kar je tudi res) in zato je napisal vedro črtico »Trst — Sudan... v sanjah«. Poln žalosti je sestavek Elvire Florian »Zakaj...«. Res se dogajajo na svetu žalostne stvari in tudi v Trstu jih ne manjka, a vendar se žalost povsod prepleta z veseljem, česar pa mlada sotrudnica ne vidi, ko pravi »Vse naokrog vidim samo mrak... megló...«. Morda nosi le malo prečr na očala.

Hektor Jogan je pa že spoznal, da nima smisla gledati na življenje skozi prečne naočnike, kar do kazuje njegova črtica »Na hribu si je odpočil«. Ne koliko romantična in sentimentalna, a živahno na pisana je črtica Marije Cok s Trgovske akademije »Na samotni čerri«. Vedrejšje zgodbe so prispevali Srečko Šimoneta in Sonja Stolf s klasične gimnazije, Danijela Nedoh z nižje gimnazije — njena črtica »Pod Ljubeljem« je posebno ljubka, Sergij Birsa z učiteljskega in Griša z višje realne gimnazije. Ljubka je tudi sličica »Morje« Marine Sarti z in dustrijske šole v Rojanu.

TRETTA ŠTEVILKA

Vesna iz Gorice je napisala za tretjo številko »Literarnih vaj« nadaljnja poglavja svoje povestice o sentimentalni petošolski ljubezni. Drago Sedmak in Matjaž Hmeljak, ki ju že poznamo po njihovih humorističnih sestavkih, sta prispevala tokrat humoreski »Kratka zgodba« in »Klic v večer«; v njunem pisanju je opaziti napredek. Z veseljem pa prebere človek kratko, a zgoščeno in zanimivo napisano črtico Eveline Umek »Mati in hči«, ki zapusti v bralcu trpek, a krepak okus po resničnem življenju. Presenečata njen dar opazovanja in psihološka zrelost; posebno simpatična poteza njenega pisanja pa je tudi nekaka specifična ženskost, ki je podtalno vedno navzoča in se tu pa tam razodeva v presenetljivo prikupni obliki. Ta mlada sotrudnica »Literarnih vaj« spada nedvomno med tiste v mladi generaciji, od katerih lahko zaradi njihovega resničnega talenta in zavoljo resnosti, s katero pojmujejo pisanje, največ pričakujemo. Želimo le, da bi vztrajali in da bi se učili od najboljših slovenskih in tujih pisateljev ter prinesli v sodobno slovensko literaturo nekaj novega, predvsem svežost in odprtost za življenje, ki se prerada in nekam utrujeno zapira v svoj zoženi miselni in čustveni svet. Seveda so to velike želje, a menim, da bi še nekaj več kraškega terana in tržaškega sonca slabo krvni slovenski literaturo prav dobro delo. Upam, da nas naši mladi ne bodo razočarali in zaupam v njihovo resnost.

Tudi Hektor Jogan se v svojem pisanju od črtice do črtice boljša, kar odločno potrjuje tudi tista, ki jo je objavil v zadnji številki »Literarnih vaj« z naslovom »On, ona in drugi ljudje«. Sveto val bi mu le, naj skuša razširiti svoj motivni svet,

ker so motivi, ki jih zdaj obdeluje, za splošnost še pre malo zanimivi. Nagiba se tudi še preveč k svetobolju. Vendar se zdi, da je sposoben mnogo bolj šega.

Prav dobro in psihološko precej poglobljeno je napisana tudi črtica Mitje Presla »Oprosti mi«. Odlikuje se po živahnem, napetem slogu. Dragotin Lavrenčič je napisal črtico »Dve laži«, ki je še začetniška, Franc Vekjet pa nadaljuje povest »Intermezzo«, ki razodeva že kar dober slog, a se vse preveč vrti okrog samih klavirjev in lepih deklet, »tako lepih, da je Ivanu zastalo srce«. Bralce, ki na žalost teh deklet ne poznajo osebno, pa bi zanimalo tudi kaj drugega.

Prof. Martin Jevnikar je objavil v tej številki pregled slovenske knjige v letu 1956, Samo Pahor pa zanimivo razpravo »Tržaški Slovenci od leta 1202 do 1382«. O speleologiji piše Jurij Braicovich, o znamenjih pa Mario Ban.

POJASNILO

Na željo g. ing. Mirana Pavlina izjavljamo, da on ni pisec M. P. kritike umetniških razstav Lojzeta Spacala in Bogdana Groma, priobčenih v Novem listu z dne 17. jan. 1957.

UREDNIŠTVO

Razgovor s pianistko Damjano Bratuževo

Kaj Vas je privedlo, da ste začeli z oddajami »Glasba za naše malčke«?

Prva misel za te oddaje se mi je porodila, ko sem bila v Parizu. Točno se spominjam tistega jutra blizu Notre-Dame, ko sem izbirala note pri stojnicah »bouquinistov« in mi je slučajno prišla v roke zbirka prvih skladb Mozarta. Ko sem gledala to zbirko, katera vsebuje vse ganljive skladbe, ki jih je Mozart napisal od svojega 4. do 6. leta, sem začutila, da bi jih rada igrala našim otrokom. Povedala bi jim obenem kaj o malem Mozartu in jim skladbe razložila. Sprva sem mislila na nekakšno predavanje, potem so se pa misli povezale druga z drugo in kmalu se je rodil načrt za cel ciklus predavanj za male. Radio Trst je sprejel ta moj eksperiment in sem takoj po povratku iz Pariza začela z novim delom. Prva oddaja se je seveda bavila z malim Mozartom.

Kakšni so glavni nameni teh oddaj?

Predvsem vpeljati v glasbeni svet one otroke, ki se glasbe ne učijo: vzbujati v njih ljubezen do poslušanja, seznanjati jih s skladbami in skladatelji. In vse to po vzgladu metod, ki sem jih imela priliko spoznati v nekaterih državah, kjer ima glasbe ni pouk zelo važno mesto že v ljudskih šolah. Pri nas so žal učni načrti omejeni na »petje« in malo »teorije«. To je seveda premalo, da bi moglo vzbuditi v otrocih pravo zanimanje in veselje do glasbe tako, da bi bila zanje nekaj živega in potrebnega. Upanje pa je, da se bodo načrti izboljšali in da bo v vsaki šoli trud učiteljev olajšala primerna disko-teka in posebni mladinski koncerti. Učni načrt bi moral nuditi vsakemu otroku možnost, da uveljavi svojo osebnost in razvije svoje naravne sposobnosti. Otrok, ki mu je šola dala podlago in vzbudila veselje do glasbe, bo ostal njen prijatelj vse življenje. O tem sem že govorila v prvem »Gledališkem ponedeljku«. Posledice nepravilnosti se kažejo v nezanimanju naše mladine za dobro glasbo. Zato je treba začeti z vzgajanjem prav pri najmlajših. Kar pa jaz lahko pomagam s svojimi oddajami, je še vedno premalo...

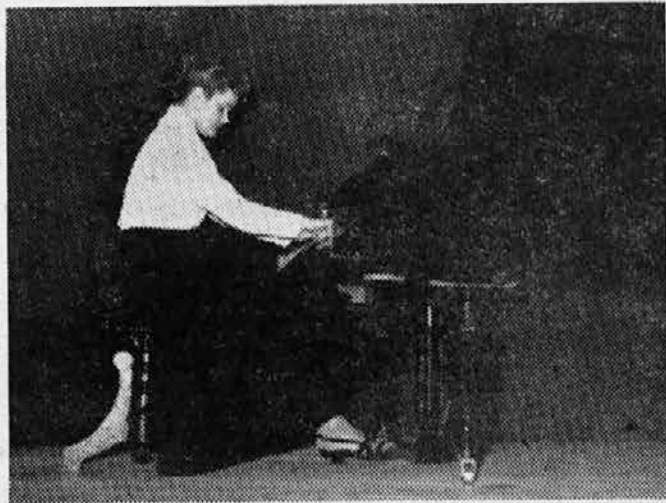
Na kakšen odziv ste naleteli?

V enem letu je oddaja pridobila lep krog zvestih poslušalcev. Pomisliti pa je treba, da je to nov eksperiment in je glavna težava v tem, da je starost malih poslušalcev različna. Iz pisemc, ki jih prejmem, vidim, da gre od 6. do 13. leta. Teško je ugotoviti možnosti, zanimanju in razumevanju vseh. V letošnjih oddajah sem skušala v tem pogledu odpraviti nekatere napake. Prihodnji teden bodo mali poslušalci sodelovali pri igri z glasbenimi ugankami, kjer bodo prejeli tudi nagrade.

KLODIČEVA RAZSTAVA

V galeriji »Trieste« v Drevoredu 20. septembra razstavlja zadnji čas slikar Pavel pl. Klodič. Razstavil je, kot vedno, samo pomorske motive, saj je Klodič znan kot slikar morja in ladij daleč preko mej Tržaškega. Vsa dela, ki jih je prikazal, so iz poslednjega časa, vendar se po motivih in obdelavi ne razlikujejo od onih, ki smo jih videli že na prejšnjih razstavah, in Klodiču očitno tudi ni do tega, da bi kakor koli izpreminjal svoj ustaljeni slikarski slog in se približal sodobnejšim. Zaljubljen je v morje in v ladje ter prepričan, da lahko izrazi lepoto svojih pomorskih motivov samo s čimbolj realnim prikazovanjem, v čemer mu da verjetno večina tržaškega občinstva prav, četudi smatrajo mnogi umetniki tako slikanje dandanes kar za nekako »pohujšanje« v hramu umetnosti. Dokaz, da Klodičevo slikanje odgovarja ljudskemu okusu in da najdejo ljudje v njegovih podobah morja v burji in soncu, ob večerni zarji in v luninem svitu, s ponosnimi jadrnicami, ki so skoro že izginile s svetovnih morij, in z modernjšimi parniki, veliko poezije in da odgovarja njihovemu čutu lepote, je tudi to, da radi kupujejo njegove slike.

Priznati je treba, da je Klodič mojster v svoji zvrsti slikarstva. Težko bi našli umetnika, ki bi znal morje tako naslikati kot on. Vsaka njegova slika je kos resničnega morja, vsaka razodeva njegovo ljubezen do morja in do ladij, in to je dokaz, da je Klodič resničen umetnik ne glede na ves njegov suvereni prezir do izumov. Kot vsak umetnik ima pač tudi on pravico, da si je izbral slog, ki mu najbolj odgovarja. M.

DAMJANA BRATUŽ

Pred nedavnim smo brali o Vašem uspehu na koncertu s Slov. Filharmonijo v Ljubljani pod vodstvom tržaškega dirigenta Luigija Toffola. Ali bi nam povedali, kje ste do zdaj nastopili?

Prvi samostojni koncert sem imela v Vidmu. Temu so sledili nastopi v Severni Italiji, v Sloveniji, Svici, Avstriji, Nemčiji in Parizu.

Katere domače in tuje skladbe izbirate za Vaše sporede?

V zadnjih letih sem igrala med drugimi skladbe francoskih klavircembalistov Couperina in Rameauja, od klasikov Bacha in Mozarta, od romantikov Chopina in Schumana, od modernih pa Debussyja, Ravela, Bartoka in Prokofijeva. Od jugoslovanskih kompozitov sem do zdaj igrala skladbe Tajčevića, Skerjanca, Bravničarja in Pahorja.

Zakaj so Vam ti skladatelji ljubši od ostalih?

Izbira sporedov za interpretira ni odvisna toliko od ljubezni, ki jo čuti do avtorja ali do določene skladbe, kolikor od njegove zmožnosti, da skladbo čim verneje poda in se s svojimi močmi čimbolj približa avtorjevi zamisli.

Kako je sprejemala tuja javnost skladbe naših skladateljev?

Tajčevićeva dela so povsod navdušila občinstvo, tako v Italiji kot v Avstriji, Nemčiji in Svici. Tudi skladbe Škerjanca in Bravničarja, ki sem jih igrala v Parizu, so zelo ugajale in prav tako one K. Pahorja.

Kakšni so Vaši načrti za bodočnost?

Odgovorila bi... »delati« — toda Vas gotovo zanimajo načrti o mojih gostovanjih. Koncertiral bom letos po Jugoslaviji in Italiji. Spomladi je predvideno tudi moje gostovanje v Trstu s Slov. Filharmonijo, kjer bom igrala Haydnov koncert.

GOSPODARSTVO

ZAKAJ, KDAJ IN S ČIM ŠKROPIMO POZIMI?

Sadno drevje je sedaj golo in si ga zato sedaj najlaže podrobno ogledamo. Predvsem moramo ugotoviti, kako je z vejami in drevesno krono. Če je kakšna veja suha, nalomljena ali dela napotje drugim, jo odžagamo, nastalo rano pa obrežemo z ostrim nožem. Večje rane moramo tudi namazati s cepilnim voskom. Če je na drevesu stara, štrleča skorja, jo moramo odstraniti s strguljo. Istočasno odstranimo tudi morebitni mah in lišaje. Vse nastrgano in odrezano moramo takoj sežgati in ne metati na gnoj, še manj pa puščati pod drevesi.

Ko smo tako očistili sadno drevje, ga moramo poškopiti, da uničimo različni škodljivi mrčes, ki prezimuje na drevju. Marsikateri mrčes bomo že s prostim očesom odkrili v raznih razpokah debela in debelejših vej, marsikaj tudi pod koloni vej. Če bi pa premetali vse drevo s povečevalnim steklom, bi našli vse polno jajčk, posebno od listnih uši, razne pršiče, kaparje itd. Ves ta mrčes se z muko hori proti neugodnim letnega časa, proti mrazu in vetru. Če pa ga še sadjar napade s primernim škropivom, mora crkniti. Zato je v januarju in februarju najprimernejši čas za škropljenje sadnega drevja.

S ČIM ŠKROPIMO?

Že nekajkrat smo omenili v našem listu, da morajo biti breskve poškopljene predvsem z raztopino modre galice. Kdor tega še ni storil, naj nemudoma škropi z 2 — 3% raztopino in naj škropljenje ponovi okoli 15. marca, to je kakih 10 dni pred razcvetjem. Le tako se bo ubranil kodri, ki je najškodljivejša bolezen na breskvah. Z raztopino modre galice je dobro, da poškopimo vse sadno drevje, predvsem vse košičasto, kot so češnje, marelice, slive itd. Raztopina modre galice uničuje trose, oziroma kali le glivičnih boleznih, ne pa škodljivcev živalskega izvora.

Za zimsko škropljenje proti živalskemu mrčesu imamo na desetine, če ne na stotine najrazličnejših sredstev, tako da se človek med njimi težko spozna. Mnoga sredstva imajo isto sestavo, a različna imena; tudi tu je namreč velika konkurenca v trgovini.

Naš namen pa je, da svetujemo čitateljem neko učinkovito a kljub temu najcenejše škropilno sredstvo: to je »oleofos 20«. En kg tega škropiva stane sicer okrog 2.000 lir, a ker rabimo samo 20 do 30 dkg za 100 litrov škropilne tekočine, je ta najcenejša.

»Oleofos 20« je izdelek podjetja »Montecatini«, ki ima danes 100 milijard delniškega kapitala in je daleč največje italijansko industrijsko podjetje. »Oleofos 20« je izdelan na podlagi parathiona (20%) in belih parafinskih olj (45%). Ker je parathion hud strup, je tudi škropivo strupeno in ga zato moramo pazljivo pripravljati ter pazljivo rabiti; predvsem ga ne smemo vdihavati ali pa z njih škropiti proti vetru.

Drugače pa je priprava zelo enostavna: v odmerjeno količino »oleofosa« primešamo najprej malo vode, potem pa vedno več, dokler ne dosežemo določene količine. Škropimo z navadno škropilnico. Med oleofos ne

smemo mešati ne žvepla in ne modre galice, pač pa v toplejših mesecih gesarol, geodrin, arzenate in še druga sredstva. Oleofos zamori na drevju vse živalsko življenje.

JE VINO V PRVO ŽE PRETOČENO?

Svetovali smo pretočiti vino že decembra, a mnogi tega še niso naredili. Naj ne odlašajo več, kajti vino mora biti ločeno od drožij. Znano je že, da je letošnje drožje že začelo gniti in vino je dobilo neprijeten okus, katerega je težko popolnoma odstraniti. Gnoloba drožja pa lahko povzroči še hujše boleznizavrelico in takega vina sploh ni več mogoče popraviti za prodajo. Zato je nujno potrebno mlado vino takoj pretočiti, in sicer tako belo kot črno.

Če vino količkaj diši, oziroma ima okus po žveplu ali če ima kakšen drugi nepristen duh ali okus — novo vino ga vedno ima ga moramo med pretakanjem prezračiti, torej ga ne pretakamo s sesalko iz soda v sod.

Pred pretakanjem se prepričaj, ali ima vino trpežno barvo in ali se ne spremeni na zraku: kozarec vina postavi na sod in opazuj skozi 48 ur. Če vino spremeni v tem času barvo, dodaj mu pred pretakanjem po 10 gramov metasilfita na hl ali poldrugo kocko enososine; po 8 dneh vino pretoči in ga ni več žveplaj.

Tudi če je vino še sladko, ga moraš pretočiti. V pretočenem vinu raztopi kocko enososine na hl in po 2 mesecih ravno toliko, kar obvarje vino pred okvaro. Zaradi toplote bo vino začelo v aprilu ali maju zopet ki-

peti in se bo takrat uredilo. (Če pa moreš prodati sladko vino, storiš še najbolje).

Vina ne stavi v parafinirane sode in tudi ne v steklene posode (pletanke ali steklenice), ker se ni še udelalo. V tako posodo stavimo vino po drugem pretakanju.

Če pa je vino dobro povreto, lahko držimo okna kleti odprta; mraz bo vinu samo koristil; predvsem se bo vino zbistrilo.

PRIPOROČLJIVA SORTA KROMPIRJA

Najbrž je danes najbolj priporočljiva krompirjeva sorta nemška »Agnes«. Gomolji sicer niso pretirano debeli, a jih je mnogo pod vsakim grmom in pri primerjalnih poskusih v videmski pokrajini je ta sorta dala donose do 480 q na hektar in s tem mnogo več kot pod istimi pogoji gojeni sorti »Majestic« ali »Kennebeck«, ki sta tudi znani po svoji rodovitnosti. Poskusi so nadalje pokazali, da je sorta »Agnes« tudi najbolj odporna proti peronospori in je niti koloradski hrošč tako hudo ne uničuje.

Ena glavnih vrlin sorte »Agnes« je, da je zelo okusna, posebno v obliki praznega krompirja.

Za seme obrnite se na kmetijske konzorcije.

OBVESTILO KMETOVALCEM

V ponedeljek, 21. t. m., so pri Kmetijskem nadzorništvu v Trstu pričeli razdeljevati živinorejncem po znižani ceni nakazila za nakup krmne mešanice »Sole«.

Za vsako kravo znaša količina mešanice 50 kg toda vsak kmetovalec je sme dvigniti največ 200 kg. Ker stane 100 kg krme 6900 lir, državni prispevek pa znaša 30%, to je 1050 lir, bo kmetovalec ob dvigu nakazila plačal 2400 lir za 50 kg krme.

Nakazila se lahko dvignejo na Kmetijskem nadzorništvu v ul. Ghega 6, in sicer vsak dan od 8.30 do 12.30. Razdeljevanje bo trajalo, dokler ne poide zaloga mešanice.

Športni pregled

KRATEK SPREHOD PO MEDNARODNIH SMUČARSTVAH

Brž ko je zapadel sneg, so ljubitelji zimskega športa potegnili s podstrešij smuči in začeli tako uživati lepoto belih poljan. Vrhunski smučarji pa so se resno in že dalj časa pripravljali na letošnjo precej zahtevno sezono.

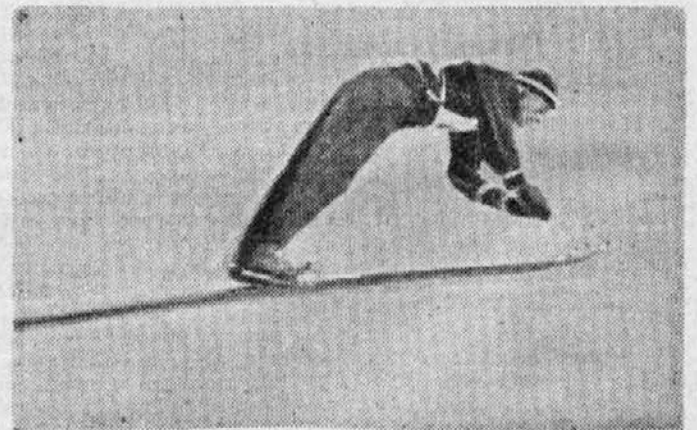
Ni težko uganiti, da bodo tudi letos želi največje uspehe Avstrijci, ki so se marljivo vadili pod vodstvom znanega Spissa v Badgasteinu, kjer bodo prihodnje leto tekme za svetovno prvenstvo v alpskih disciplinah. Molterer je zagrizeno presmučal skoraj 2000 km, da ne bi tudi letos ostal v Sailerovi senci. Toni Sailer, trikratni olimpijski zmagovalc, je tudi letos v odlični formi in misli osvojiti vsa prvenstva. Avstrijska ekipa je poleg teh dveh »velikanov« sestavljena iz odličnih smučarjev, kot so: Rieder, ki sodi med najboljše stiliste, Schranz, ki najbolje obeta, Hinterseer, Hildebrand, Leitner in Zimmermann. Znani Obereigner menda letos ne bo tekmoval, ker si je zlomil nogo. Kot vidimo, Avstrijci vedno odkrijejo nove ljudi, ki so enakovredni nekdanjim neprekosljivim mojstrom, kot so svoj čas bili: Schneider, Schuster, Pravda, Strolz in Spiss. Strokovnjake skrbi le to, da je malo dobrih vozačev za smuk, medtem ko je slalomistov na pretek.

Tudi velika skakalnica v Planici je zadnje čase privabila mnoge smučarje, ki tu preizkušajo svoje sposobnosti. Ker je Poldar zapustil ta šport, sodi za najboljšega slovenskega skakalca Zidar z Jesenic, ki je trenutno v odlični formi, kar je dokazal na več tekmah. Alpski smučar Štefe je prebolel poškodbe in se bo skupno z Mulejem, Cvenkljem, Matevžem in Lukancem gotovo dobro izkazal.

Tudi Italijani, Francozi in Švicarji so se temeljito pripravili, da bi križali račune močnim Avstrijcem. Burrini, Zecchini, Bonlieu, Bozon, Schneider, Staub in Perret so imena, ki jih bomo večkrat slišali.

SMUČARSKA SEZONA V POLNEM TEKU

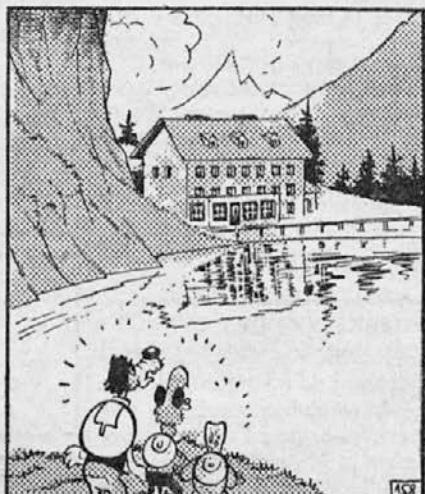
Kakor vedno, se je mednarodna smučarska sezona začela v Svici, kjer je bilo precej znanih in

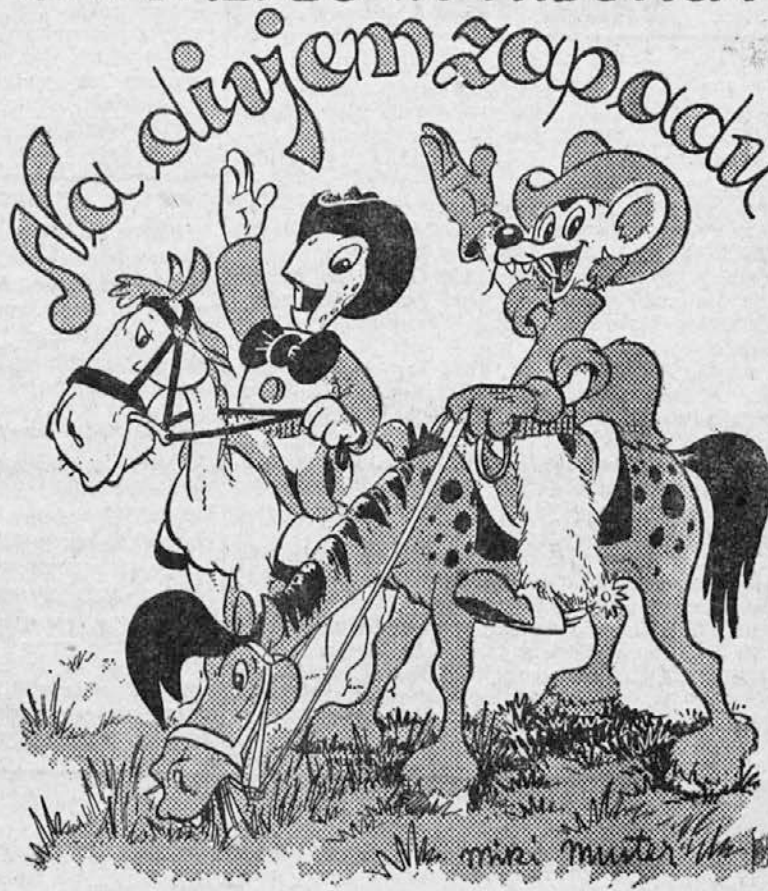
JANEZ POLDA

hkrati važnih tekmovalj. Toda niti ostale države ne zaostajajo zanjo. V alpskih disciplinah so se kot vedno uveljavili Avstrijci, in sicer Sailer, Molterer, Rieder in Hinterseer. V Adelbodenu pa se je najbolj odrezal bivši svetovni prvak Švicar Schneider. Nordijci so izvajali največje zmage v tekih; velike uspehe je dosegel posebno olimpijski zmagovalc na 50 km Šved Sixten Jernberg. Rusi mislijo letos ogroziti veliko premoč Fincev. Tudi ženske niso mirovale. V Grindelvaldu je Italijanka Marchelli osvojila prvo mesto kljub zelo hudi mednarodni konkurenci. V tekih so se dobro odrezale Poljakinja. Toda sezona se je komaj začela in še je čas za »maščevanje«.

23

Za
našen
a
i
m
l
a
i
š
eT
r
i
j
eh
r
i
b
o
l
a
n
c
i

novel: NOVA SLIKANICA
ZVITOREPEC IN TRDONJA

Dolga je bila pot ...

Dve leti sta že pretekli, odkar je Andra Ferlen zapustila svojo službo pri profesorju Gravini. Tako se je privadila novemu življenju, da je prejšnji časi sploh niso več mikali. Imela je toliko dela, da ni utegnila dosti razmišljati. Bolest zaradi poteptane ljubezni se je umaknila rahli otožnosti. Nič več ni slišala o Davu. Tudi on je prav gotovo nanjo že popolnoma pozabil.

Kje neki živi? Ali se je rešil čuta in teže odgovornosti, ki ga je tlačila?

Parkrat je srečala na cesti profesorja Gravino. Spregovorila sta nekaj besed in se zopet ločila.

Bilo je že pozno zvečer. Andra je šele pred pol ure prišla od zadnjega holniškega obiška domov. Sedela je v kuhinji malega stanovanja in večerjala. Nič kaj ji ni teknilo. Pravkar je hotela popraviti posodo, ko je močno pozvonilo. Andra je obstala kot prikovana. Kdo neki zvoni tako pozno? Odprla je vrata. Pred njo je stala Irma Krone. Razburjeno je sopla in šele čez trenutek je prišla do besede:

»Gospa zdravnica, moj otrok ...«

Andra jo je skoro potegnula čez prag.

»Kaj je s Petrkom?«

Irma je skomignila z rameni: »Ne vem. Nenadoma je postal trd in potem tudi dihanja nisem slišala.«

Andra je par sekund premišljala. »Trenutek! potrpite. Bom kmalu šla z Vami.« Ko sta prišli v stanovanje, je tudi Andra kot Irma stopala po prstih k postelji, v kateri je mali spal. Položila je zdravniško torbo na stol in začela preiskovati bitje sreča in žile.

»Te kaj boli, revček?« je vprašala. Ko je otrok prikimal, je pozvedovala: »Pokaži teti Andri, kje te boli.« Otrok je kazal povsod. Andri se je obraz zresnil. Vedela je, da ne more malemu pomagati s sredstvi, ki jih ima s seboj.

»Treba ga bo poslati v bolnišnico«, je naposled odločila.

»Ne«, je zavpila mati, »V bolnišnico ne več! Naj raje tu umre. Jaz hočem biti pri njem.« »Toda, gospa«, jo je Andra pomirjevala. »Saj ne gre za smrt. Nikar ne mislite takoj na najhujše!«

»Če pojde v bolnišnico, bo umrl«, je trmasto mati vztrajala.

»Kje je Vaš mož?« je vprašala zdravnica v upanju, da bo v njem našla oporo.

»Ima nočno službo. Pred polnočjo ga ne bo domov.«

Andra je pogledala na uro. Bila je deseta. Dve uri ne sme čakati, otroka je treba brž prepeljati v bolnišnico, če noče biti kriva

TEDENSKI KOLEDARČEK

27. januarja, nedelja: Janez Zlatoust
 28. januarja, ponedeljek: Peter Nol.
 29. januarja, torek: Frančišek
 30. januarja, sredo: Martina
 31. januarja, četrtek: Janez Bos.
 1. februarja, petek: Ignacij
 2. februarja, sobota: Svečnica

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 23. januarja 1957 si dobil oz. dal za:
 ameriški dolar 635—637 lir
 avstrijski šiling 23,50—24,50 lir
 100 dinarjev 85—90 lir
 100 francoskih frankov 149—155 lir
 funt šterling 1630—1700 lir
 nemško marko 147—149 lir
 pesos 18—21 lir
 švicarski frank 147,50—148,50 lir
 zlato 722—726 lir
 napoleon 5100—5300 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 27. januarja, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 11.30 Vera in naš čas; 12.00 Oddaja za najmlajše; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Slovenski zbori; 20.30 Rossini: »Viljem Tell« 1. in 2. dejanje.

Ponedeljek, 28. januarja, ob: 12.55 Poje basist Danilo Merlak; 17.50 Arnič: Koncert za violino in orkester; 19.15 Radijska univerza; 20.30 Klavirski duo: Verganti — Franz; 21.45 Slovenske balade; 22.00 Rossini: »Viljem Tell« 3. in 4. dejanje.

Torek, 29. januarja, ob: 13.30 Glasba po željah; 18.55 Slovenski samospevi; 19.15 Zdravniški vedež; 21.00 Mirko Javornik: »Potni list«, drama v enem dejanju.

Sreda, 30. januarja, ob: 12.55 Jugoslovanski motivi; 18.30 Pisani balončki; 18.40 Koncert violinista Karla Sancina; 21.00 Obletnica tedna; 22.15 Beethoven: Simfonija št. 4.

Četrtek, 31. januarja, ob: 19.15 Šola in dom; 21.00 Dramatizirana zgodba nato Priljubljene melodije; 22.15 Mozart: Simfonija št. 35; 23.00 Gavote in menueti.

Petek, 1. februarja, ob: 13.30 Glasba po željah; 18.40 Koncert pianistke Damjane Bratuževe; 19.15 Radijska univerza; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 Iz svetovne književnosti in umetnosti; 22.15 R. Strauss: Sonata za čelo in klavir.

Sobota, 2. februarja, ob: 12.55 Jugoslovanski motivi; 16.00 Utrinki iz tehnike in znanosti; 19.15 Stanek s poslušalkami; 21.00 Teden v Italiji; 21.15 J. Strauss: »Netopir«, opereta v 3 dejanjih.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 334: Ali se lahko uporablja za gnojenje obdelovalne zemlje mešanico iz hmelja in oblaja (odpadkov mizarstva, bužija)? Nekateri jo uporabljajo kot nastil. Nekateri namreč trdijo, da je tako gnojilo ugodno, drugi pa da ni.

Odgovor: Kaj razumete pod hmeljem? Ali ostanke hmelja iz pivovarn ali skošene rozge od hmelja? V enem in drugem primeru se taka mešanica lahko uporablja za nastil živini ali prašičem, a svežega gnoja ne bi smeli takoj spraviti v zemljo, ker pridejo leta, preden se oblanje razkroji in zemlji kaj koristi. Zato je mnogo bolj priporočljivo, da služi gnoj za oblanjem za pripravo komposta, kjer na kupu gnije skozi leta, dokler se ne razkroji oziroma segnije. Kompost mora biti namreč polivan, vsako leto pa pred uporabo pretresemo na zidarsko mrežo in kar ne gre skozi mrežo, se vrže zopet na kup, kjer gnije še nadaljnje leto.

Vprašanje št. 335: Bajje je med okrasnimi rastlinami in cveticami precej strupenih. Ali bi mi mogli navesti nekaj takih med najbolj razširjenimi?

Odgovor: Strupenih ali vsaj sumljivih je več rastlin in je nujno potrebno, da jih poznamo. To je posebno važno tam, kjer so majhni otroci, katerih radovednost vzbujajo mnoge rastline in si potem stavijo v usta njih vejice, liste in plodove. Med strupene rastline spadajo: šmarnice ali Marijine solzice (mughetti), teloh, jesenski podlessek, rdeči na prstnik (digitale), zlatice (ranunculus), ricinus, in še cela kopica drugih.

I. »GLEDALIŠKI VEČER«

Slovensko narodno gledališče v Trstu je priredilo v soboto zvečer v dvorani na stadionu svoj prvi »Gledališki večer«, ki je prav dobro uspel. Na programu so bile razne recitacije, pesmi in branje iz novih knjig Borisa Pahorja in Alojza Rebule, pa tudi odlomek iz drame Johna Patricka »Vroča kri«, katere krstna predstava je bila v sredo.

Najbolj pa je ljudi zanimal razgovor o slovenskih kulturnih zadevah v Trstu, zlasti o novi reviji »Tokovi«, o kateri je poročal oziroma odgovarjal na vprašanja njen sourednik Boris Pahor. Naslednji »gledališki večeri« bodo verjetno pritegnili še več občinstva, ker je bil prvi resnično zanimiv.

SE O SPOREDIH V NAŠEM RADIU (Nadaljevanje s 4. strani)

trebno, da bi se tako izrazito kazalo v glasbenih sporedih naše radijske postaje. Treba bi bilo pač dajati pri snemanju na trak prednost zborom, ker res dobro pojejo, in prisiliti s tem druge, da bolj

pridno vadijo, če se hočejo uveljavljati v radijskih sporedih. Glede plošč pa nam ni znano, v čem so težave, da je spored tako enoličen in slab. Morda bi bilo dobro, da bi radijska uprava to sama pojasnila, ker se ne moremo strinjati s tistimi našimi dopisniki, ki menijo, da bi bilo potrebno le malo več truda pri izbi. Vendar bi se morda le dalo kaj ukreniti, da bi postali sporedi nekoliko kvalitetnejši in pestrejši. Če se ne motimo, je zapisal nekje neki znani strokovnjak za slovensko glasbeno folkloro, da je slovenskih narodnih petih pesmi na desetisoče. Torej bi morda ne bilo tako težko ustrezni poslušalcem, ki so siti večno istih pesmi.

Neki dopisnik nam je v tej zvezi pohvalil spored narodnih pesmi iz Beneške Slovenije, ki so jih oddajali v sredo, 16. t. m., v opoldanskih urah.

Neki drugi dopisnik si želi več radijskih dram slovenskih avtorjev s sodobno vsebino, kakor so bile n. pr. »Dunajske drame« Mihaela Jerasa ali Pregljeva igra, ki je bila nedavno odigrana v radiu. Dopisnik izreka pohvalo našim radijskim igralcem in pravi, da poslušala tudi radijske igre drugih postaj, a da slušne igre naše postaje v ničemer ne zastajajo za njimi.

KROZEK MLADIH IZOBRAZENECV
 vabi na sestanek, ki bo v petek, 1. februarja, ob 20.30 v Trstu, ul. Commerciale 5/I. Na sporedu je predavanje dr. Rada Bednarika:
POL IN ANTIPOL V POLITICNEM ŽIVLJENJU PRIMORSKIH SLOVENCEV
 Vstop z vabilom!

V nedeljo, 27. januarja 1957, ob 17. uri nastopi v dvorani na stadionu I. maj **UCITELJSKI PEVSKI ZBOR SLOVENIJE** »EMIL ADAMIC«
 Vstopnice se dobe v Tržaški knjigarni v ulici Sv. Frančiška 20.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE
 za Tržaško ozemlje
 V soboto, 26. jan., ob 20.30 v dvorani na stadionu »Prvi maj«, Vrdska cesta 7
 V nedeljo, 27. jan., ob 16.30 v Prosvetnem domu na Opčinah
 V torek, 29. jan., ob 20.30 v kinodvorani v Skednju
 John Patrick
VROČA KRI
 komedija v petih slikah

Izdaja Konzorcij Novega lista
 Odgovorni urednik Drago Legišz
 Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
 Telefon 29-477

najhujšega.

Irma je tiho jokala. Sedela je ob postelji in stiskala otrokovo ročico.

»Bom poklicala bolniški avto«, je dejala zdravnica. Irma ni odgovorila.

Andra je stekla iz stanovanja na bližnji vogal, kjer je bil javni telefon. Poklicala je bolnišnico. Oglasila se je nočna sestra. Andra je v pretrganih besedah povedala, zakaj gre.

»Ni mogoče«, je odvrnila sestra z mrzlim glasom. »Je vse zasledeno v otroškem oddelku.« »Toda nekaj se mora zgoditi«, je Andra obupano vpila. »Jutri bo morda že prepozno!« »Ne smem nič ukreniti brez dovoljenja bolniškega ravnatelja«, se je nepotrpežljivo glasilo z drugega konca.

»Torej govorite z njim«, je vztrajala Andra. »Čez pet minut Vas bom spet poklicala.«

Obesila je slušalko in začela premišljati v samotni telefonski celici. Dobro je vedela, da je bolnišnica vedno zasedena. Hipoma je pomislila in zavrtela številko profesorja Gravine. Par sekund in že je slišala mirni glas:

»Kdo je tam?«

»Andra — Andra Ferlen.«

»Andra?« se je globoko začudil.

Toda Andra mu ni pustila do besede. V nekaj stavkih mu je razložila zadevo. »Mali bo umrl, gospod profesor, če mu hitro ne pomagamo.«

»Seveda mu bomo. Kar hitro vam pošljem avto. Dajte naslov!«

Andra je povedala, potem pa je še slišala: »Prosim, pridite tudi Vi, da me brž poučite o poteku bolezni.«

Profesor Gravina je mirno stopil naproti Andri. Vprašujoče jo je pogledal in nabral obraz v gube. Stvarni zdravnikov obraz je olajšal Andri besede, bolj kot si je mislila.

»Bomo videli«, je rekel vodja bolnišnice, ko je Andra končala svoje poročilo. Čez nekaj časa, ki se je zdel Andri neznansko dolg, je profesor dvignil glavo iznad otrokovih prsi. Pogledal je Andro preko roba očal.

»Vašo diagnozo popolnoma potrjujem«, je resno spregovoril. Potem se je obrnil k strežnicam in jim je dal navodila: »Če opazite pri malem najmanjšo spremembo, me morate takoj poklicati. Ste razumeli?«

Petrčka so odnesli iz sobe; profesor je stopil k umivalniku, da si umije roke.

»Počakal bom do jutra«, je pojasnil. Ostal bom kar tu v bolnišnici. Če se položaj spremeni, lahko brž posežem vmes. Zdaj mu bodo dali nekaj vbrizgov, da ga pomirijo in mu znižajo mrzlico.«

Andra se je hotela posloviti, toda profesor jo je zadržal.

»Dolgo se nisva videla«, je rekel na tiho. »Kar čudno je to, če pomislimo, da živiva v istem mestu in da imava isti poklic.«

»Imam dosti dela«, se je opravičevala Andra. »Vem, vem. Toda ali ste pomislili tudi kaj nase?«

»Nase? Kako naj to razumem, gospod profesor?«

»Zdite se mi slabotni. To se pravi,« je brž popravljal, »vidi se vam, da več delate, kakor pa zmorejo vaše moči.«

»Seveda, saj danes je že pozno«, je odgovorila Andra z bežnim smehljajem. »Sem že ves dan na nogah.«

»Ni to«, je ugovarjal Gravina. »Pri vas ne gre za trenutno utrujenost. Vi se morat vsaj za par tednov odpočiti.«